

EVA MELÚS
emelus@elperiodico.com

Colón contra

L'almirall es va emportar molts secrets a la tomba, entre ells el lloc on va néixer. Davant de la versió oficial que defensa el seu origen genovès, una altra hipòtesi destaca amb força: que el descobridor d'Amèrica era català.

El 1927, l'historiador peruà Luis Ulloa, director de la Biblioteca Nacional de Lima, ja va apuntar l'existència d'un descobridor català anomenat Colom: ni Colón, ni Colombo, ni Colonne. Ulloa només va trobar editor en francès i català per a la seva tesi, a la qual va dedicar 25 anys i que en aquesta última llengua va desenvolupar en dos llibres: *Cristòfor Colom fou català: la veritable gènesi del descobriment* (Llibreria Catalònia, 1927) i *Noves proves de la catalanitat de Colom: les grans falsedats de la tesi genovesa* (Llibreria Oriental-Americana, 1927). Però la seva estela l'han seguit investigadors com Pere Català i Roca, Caius Parellada i Jordi Bilbeny, filòleg que ara presenta *Cristòfor Colom. Príncep de Catalunya*. Tots ells asseguren que Ferran el Catòlic hauria convertit en estranger l'almirall i falsificat dades per invalidar el contracte que li atorgava un virregnat hereditari sobre les Índies. Així es va forjar una història paral·lela.

CRISTÒBAL O JOAN. Davant el Colom genovès, Bilbeny –que també catalanitzava Miguel de Cervantes– justifica la figura de Joan Colom: noble barceloní «d'una família de mercaders i navegants, diputat, governador, militar, corsari, membre del Consell d'Estat, amb un germà que era president de la Generalitat i un altre que pertanyia a l'Església, amb escut d'armes, seguidor de la causa del conestable de Portugal i de Renat d'Anjou, en tant que reis de Catalunya». El 1466, durant la guerra civil catalana, la Generalitat va oferir la corona a Renat d'Anjou per desfer-se de Joan II, pare de Ferran el Catòlic, que va sumar una altra raó per perjudicar l'almirall. Colom, que firmava documents amb aquest nom, va anunciar el descobriment a Lluís Santàngel, escrivà valencià de la Corona d'Aragó, en català. Segons Bilbeny, era la seva llengua materna –idea que exposa al pròleg d'*Els viatges al Nou Món*, primera versió en català dels manuscrits del mariner que, afirma, van ser reescrits en castel·là per la censura reial– i en aquesta llengua es va entendre amb alguns dels seus suports a la cort, com Joan de Coloma, secretari de la Corona d'Aragó, i Joana de la Torre, ama de l'infant Joan.

CRISTÒFOR COLOM. PRÍNCIP DE CATALUNYA
Autor: Jordi Bilbeny
Editorial: Proa
Pàgines: 439
Preu: 21 €

ELS VIATGES AL NOU MÓN
Autor: Cristòfor Colom
Traducció: Ariadna Duran
Editorial: Llibres de l'Índex
Pàgines: 216
Preu: 22 €

ALBUM

El pintor francès Joseph-Nicolas Robert-Fleury va plasmar en aquest oli de 1846 la rebuda que els Reis Catòlics van oferir a Cristòfor Colom a Barcelona –ciutat natal de l'almirall, segons alguns investigadors– quan va tornar de les Índies.

FELIPA, MONIZ O DE COÍMBRA. Segons Parellada, la dona portuguesa de Colom no va ser Felipa Moniz Perestrello, sinó Felipa de Coímbra, «germana del rei Pere IV de Catalunya, néta del rei Joan I, neboda del rei Duarte, cunyada del rei

Alfons V i tia del rei Joan II, i cunyada, a la vegada, de la reina Carlota de Xipre». Bilbeny conclou que «el casament de Colom amb aquesta princesa clarificava, definitivament, de forma rutilant, que Colom era membre també de la casa reial catalana, ja que Felipa era la néta del comte Jaume d'Urgell i la besneta, per tant, del rei Pere III de Catalunya». Colom i la princesa haurien tingut un fill, anomenat Ferran. Aquesta versió contradia la història oficial, que assegu-

ra que Hernando, també anomenat Fernando, va ser el segon fill del descobridor, nascut d'una relació amb la cordovesa Beatriz Enriquez de Arana després d'enviudar. Bilbeny creu que Colom ni tan sols va passar per Andalusia. Hernando –o Ferran, segons l'investigador català– va publicar el 1571 *Historia del almirante*, una biografia del seu pare, que llavors estava gairebé oblidat. Ho va fer en italià, ja que només va trobar editor a Venècia.

Abacus
Cooperativa

PROGRAMA D'ACTIVITATS PER A MESTRES

ABACUS BARCELONA
Còrsega, 269

Dijous de 18 maig
Educar en el respecte a la natura

Dimarts 23 de maig
Creació de tapes d'àlbum

Dimarts 24 de maig
Educar en la gastronomia per a infants

ABACUS BARCELONA
Balmes, 163

Dijous de 25 maig
Educar en la narració de contes

ABACUS GIRONA
Barcelona, 42 - 44

Dijous de 18 maig
Creació de tapes d'àlbum

Dimarts 23 de maig
Educar en la gastronomia per a infants

ABACUS LLEIDA
Rambla d'Aragó, 14

Dijous de 18 maig
Creació de tapes d'àlbum

Dimarts 23 de maig
Creació de tapes d'àlbum

ABACUS TARRAGONA
Gasòmetre, 32

Dijous de 18 maig
Creació de tapes d'àlbum

Dimarts 23 de maig
Educar en el respecte a la natura

Tallers GRATUÏTS

Participa-hi!

HORA D'INICI: 18 hores
DURADA: 1 hora i 30 minuts
Inscripcions i informació:
902 303 302
de dilluns a divendres de 9 a 21 h
www.abacus.coop

L'OPINIÓ

Desvaris nacionalistes

CARLOS MARTÍNEZ SHAW
cmshaw@elperiodico.com

Cristòfor Colombo va néixer a Gènova el 1451, fill del teixidor Domenico Colombo i de Susanna Fontanarossa. I això se sap perquè així ho van repetir l'interessat, el seu primer biògraf (el seu fill Hernando Colón), els que el van conèixer i en van deixar testimoni (l'historiador i eclesiàstic Andrés Bernaldez, l'erudit Pedro Mártir de Angleria, el cronista de les Índies Gonzalo Fernández de Oviedo) i els que van escriure sobre ell en els primers temps (el bisbe dominic Bartolomé de Las Casas, l'historiador Francisco López de Gómara, el religiós i cronista Juan Ginés de Sepúlveda), així com perquè tots els altres documents ho confirmen. Lla-

vors, ¿per què aquesta proliferació de textos adjudicant-li totes les pàtries possibles?

Primer, per la tendència de molts publicistes a descobrir sota les referències colombines tota una sèrie de signes críptics, de realitats amagades per raons inconfessables. I segon, per la pruja nacionalista o localista d'incorporar un nom tan il·lustre al patrimoni dels seus famosos. I d'aquesta manera, hi ha hagut un Colom francès, portuguès, alemany, anglès, grec, suís, escandinau i cors (aquí sota la temptació d'ajuntar Colom amb Napoleó: els grans entre els grans haurien estat corsos). A Espanya, s'ha parlat d'un Colom gallec, basc, aragonès, valencià, mallorquí, eivissenc i fins i tot oriünd de La Alcarria. I també han existit, òbviament, diversos Coloms catalans, co-

mençant pel peruà Luis Ulloa, primer a posar en circulació la tesi el 1927, i acabant (fins a aquest moment) per Jordi Bilbeny, que no només catalanitzava l'almirall, sinó també Miguel de Cervantes.

El deliri arriba a les seves cotes més altes al llibre d'Antonio de la Riva, que converteix Colom en americà, una tesi que es glossa de què sigui a l'últim text al·lucinatori de Mariano F. Urresti, més pròxim a les elucubracions sobre el priorat de Sició i el sant sudari de Torí que a un escrit històric. El remei contra tants desvaris és la consulta de les biografies sensates, com són les del belga Charles Verlinden, el francès Jacques Heers, l'anglès Felipe Fernández-Armesto i els espanyols Francisco Morales Parén i Consuelo Varela.

* Carlos Martínez Shaw és catedràtic d'Història Moderna de la UNED.